

Preek over Jona 4

In de zomervakantie van 1997 waren mijn vrouw Willy en ik op vakantie in Kroatië. Een prachtige kust met daarvoor ontelbare eilandjes. Op een mooie zondag gingen we met een veerboot één van die eilandjes bezoeken. Terwijl we door de eeuwenoude straatjes van een dorpje op het zonovergoten eiland wandelden kregen we het steeds warmer. De felle zon brandde op onze hoofden en de temperatuur was opgelopen tot zo'n 39 graden. Om dan nog een beetje te kunnen genieten móét je wel de plekjes opzoeken waar de schaduw is. Je doet er dan alles voor om in de schaduw te lopen: je zwalkt heen en weer van het ene schaduwplekje naar het andere om de hete zon maar te kunnen ontwijken.

Daaraan moest ik denken, toen ik enige tijd geleden een verhaal las over de Griekse filosoof Demosthenes. Demosthenes leefde zo'n 350 jaar voor Christus en was volgens mijn encyclopedie de grootste redenaar van de oudheid. Hij vertelde eens het volgende verhaal aan zijn toehoorders:

“Een rijk man was in het bezit van een ezel. Zijn buurman huurde die ezel een dagje van hem, om spullen naar de markt in de stad te kunnen vervoeren. 's Morgens vroeg vertrok de buurman met de ezel. De zaken op de markt gingen voorspoedig en rond het middaguur ging de buurman weer naar huis. Toevallig was de eigenaar van de ezel net rond dat tijdstip onderweg naar de stad en ze ontmoetten elkaar dan ook halverwege. Ze stopten allebei om even bij te praten en om wat uit te rusten. Het was tenslotte op het heetst van de dag. De zon scheen fel en meedogenloos op hun hoofden. Nergens was een plekje schaduw te vinden, behalve de schaduw van de ezel. Beiden wilden in die schaduw gaan zitten, maar er was slechts plaats voor één persoon. Er ontstond een woordenwisseling over de vraag wie er recht op had om in de schaduw van de ezel te zitten. De eigenaar vond dat hij het meest recht had op de schaduw, omdat hij alleen de ezel had verhuurd en niet de bijbehorende schaduw. Maar de buurman vond dat onzin en antwoordde dat bij de huur van de ezel het volledige recht hoorde op alles wat bij de ezel hoorde.”

Op dit punt in het verhaal stond Demosthenes, de verteller, op en liep weg van zijn toehoorders, die ingespannen zaten te luisteren. Verontwaardigd stonden ze ook op en riepen Demosthenes na: “Kom terug en vertel hoe het is afgelopen, wie heeft de ruzie gewonnen?” Demosthenes hield stil, draaide zich om en keek de mensen ernstig aan. Toen antwoordde hij: “Waarom maken jullie je druk over de schaduw van een ezel, terwijl jullie je niet druk maken om belangrijker zaken?”

Dat was een raak antwoord! Ook de bijbel vertelt ons over een man die zich meer druk maakte om de schaduw waar hij in kon zitten, dan om dingen waar het echt om gaat. Laten we voordat we daarover lezen en spreken nu eerst in gebed tot God gaan en vragen om de leiding van de Heilige Geest.

Gebed

Jona moest als profeet van God preken in de grote stad Ninevé. Ninevé was een grote, maar ook zondige stad. De eerste keer dat Jona door God werd gestuurd was hij ongehoorzaam en probeerde te vluchten per schip. Nadat God hem voor de tweede maal opdracht had gegeven ging hij wel naar Ninevé. Jona's oordeelsprediking heeft een enorme invloed op de inwoners van deze zondige stad: ze verootmoedigden zich en mens en dier moest vasten. Men ging rouwkleding dragen en roepen tot God als teken van berouw en bekering. Toen God dat zag kreeg Hij berouw over het kwaad dat Hij bedreigd had hun aan te doen, *en Hij deed het niet.* (3:10) Dan gaan we nu verder lezen in hoofdstuk 4.

Maar dit mishagde Jona ten zeerste en hij werd toornig. En hij bad tot de Here en zeide: Ach, Here, heb ik dat niet gezegd, toen ik nog in mijn land was? Daarom heb ik het willen voorkomen door naar Tarsis te vluchten, want ik wist, dat Gij een genadig en barmhartig God zijt, lankmoedig, groot van goedertierenheid en berouw hebbend over het kwaad. Nu dan, Here, neem toch mijn leven van mij, want het is mij beter te sterven dan te leven. Maar de Here zeide: Zijt gij terecht vertoornd? Jona nu was buiten de stad gegaan en had zich ten oosten van de stad neergezet; hij had daar voor zich een hut gebouwd en was daaronder gaan zitten in de schaduw, totdat hij zou zien wat er met de stad gebeurde. En de Here God beschikte een wonderboom, die boven Jona opschoot om tot schaduw te zijn boven zijn hoofd, ten einde hem van zijn misnoegdheid af te brengen. En Jona verheugde zich zeer over de wonderboom. Maar de volgende dag, bij het aanbreken van de morgenstond, beschikte God een worm, die de wonderboom stak, zodat deze verdorde. En het geschiedde, zodra de zon opging, dat God een gloeiende oostenwind beschikte en de zon stak op het hoofd van Jona, zodat hij amechtig neerzank en wenste dat hij sterven mocht, zeggende: Het is mij beter te sterven dan te leven. Maar God vroeg Jona: Zijt gij terecht vertoornd over de wonderboom? En hij antwoordde: Terecht ben ik vertoornd, ten dode toe. Toen zeide de Here: Gij wildet de wonderboom sparen, waarvoor gij u geen moeite hebt gegeven en die gij niet hebt doen groeien, die in een nacht is ontstaan en in een nacht is vergaan. Zou Ik dan Nineve niet sparen, de grote stad, waarin meer dan honderdtwintigduizend mensen zijn, die het onderscheid niet kennen tussen hun rechterhand en hun linkerhand, benevens veel vee?

Wat had Jona een boel meegemaakt en moeten doorstaan om uiteindelijk toch in Ninevé aan te komen. Wat had God een moeite gedaan om Jona daar te krijgen. En wat is dan uiteindelijk het resultaat van al die moeite? Dat er niets gebeurt! *“Hij deed het niet”* staat in het laatste vers van hoofdstuk 3.

Jona had na zijn dag prediken een mooi plekje opgezocht. Hij had aan de oostkant van de stad een hutje gebouwd. Daar waren hoge bergen, zodat hij een goed uitzicht had over de stad. En daar zat hij dan, in de schaduw van zijn hutje te wachten tot God zou doen wat hij had aangekondigd. Maar toen de 40 dagen voorbij waren, de limiet die God gesteld had, gebeurde er dus helemaal niets. Geen omkering! Het woord dat er in de grondtekst staat, is hetzelfde als het woord ‘omkeren’ dat bij Sodom en Gomorra staat. Dan mag je een heleboel spektakel verwachten. Maar er was niets spectaculairs te beleven, integendeel, de stad werd behouden! Alle moeite van Jona voor niets, die vlucht eerst naar Tarsis voor niets, voor niets drie bange dagen en nachten in de ingewanden van de grote vis, voor niets de lange reis naar deze grote en zondige stad... En het ergste was: eigenlijk had Jona dat ook wel van tevoren geweten. Daarom was hij al meteen naar Tarsis gevlucht. Hij had het willen voorkomen, want hij wist wel dat God genadig en barmhartig was. Daarom is Jona teleurgesteld in Hem, sterker nog, hij is boos en wenst te sterven. Want hiermee staat zijn reputatie op het spel. Hij had een profetie uitgesproken die niet was uitgekomen. Dan ben je dus een leugenprofeet. (Deut.18:22)

Jona is erg boos, zo boos dat hij liever dood wil. Dit zegt hij tweemaal: eerst nadat hij heeft ontdekt dat er niets met Ninevé gebeurt. Maar de Here antwoordt met een vraag: ben je terecht zo boos? We lezen niets over een antwoord van Jona. Was hij misschien zo boos, dat hij niet wilde of kon antwoorden? Of zweeg hij omdat hij geen antwoord wist, en wel in de gaten had, dat zijn boosheid niet terecht was? We weten het niet.

Wat we wél weten is wat God deed: Hij beschikte een wonderboom. Jona kreeg nog meer schaduw boven zijn hoofd dan het hutje hem bood. En dat deed God *“ten einde hem van zijn misnoegdheid af te brengen.”* Geduld in plaats van een bestraffing. Liefde in plaats van boosheid, zo handelde God naar Ninevé toe en nu ook naar Jona.

Wat dat betreft werkt God in deze genadetijd ook zo. Wanneer we zien wat er tegenwoordig allemaal gebeurt in de wereld, dan kunnen we ons verbijsterd afvragen waarom God al dat onrecht maar ongestraft zijn gang laat gaan. Gods geduld met de wereld lijkt wel eindeloos. Waar wacht God nog op? Wanneer zal de belofte van zijn komst waarheid worden? *“Zie Ik maak alle dingen nieuw!”* (Openb. 21:5) belooft Jezus ons. Petrus schrijft in zijn tweede brief dat Gods wachten met het inlossen van zijn belofte niets heeft te maken met laksheid of onmacht van God, maar alles met zijn liefde voor de wereld. God geeft nog zoveel mensen de kans om zich te bekeren van hun weg naar de ondergang. (2Petr.3:9) Dat is dus het doel van Gods geduld: bekering van de ongelovige. Zo staat het ook in de misschien wel bekendste tekst uit de bijbel: *“Want alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een ieder, die in Hem gelooft, niet verloren ga, maar eeuwig leven hebbe.”* (Joh. 3:16)

Maar Jona kon Gods goedheid niet begrijpen. Hij had liever toegekeken hoe God de ongelovigen zou vernietigen. En dat terwijl hij Gods goedheid zelf toch aan den lijve had ondervonden. Hij had door zijn ongehoorzaamheid straf verdiend. Maar God gaf Jona een tweede kans. Als dat alles geen genade en geduld is! En dat gunt Jona blijkbaar niet aan heidenen. Hij vergeet dat God recht heeft op het leven van *alle* schepselen. God is de Heer van de schepping, die alles gemaakt heeft tot zijn eer. Ook de mensen en dieren van Ninevé.

Het gaat in het boekje Jona eigenlijk niet om de persoon van Jona en al het spannends wat hij heeft meegemaakt. Nee, het gaat allemaal om wat God doet, en hoe Hij is. Dat zie je bijvoorbeeld aan de vaak terugkerende woorden *‘God beschikte’*. Jona wikt, maar God beschikt! God is degene waar het om draait. Hij beschikt en het gebeurt. Zo beschikte God *de grote vis* om Jona in het leven te behouden. God sprak tot de vis omdat Hij Jona alsnog naar Ninevé wilde sturen, want er waren daar mensen die God wilde redden. En nu Jona zo boos is beschikte God *een wonderboom* en dat om Jona van zijn misnoegdheid af te brengen. En dat lukte goed, want Jona is erg blij met deze boom en de schaduw daarvan. Maar dan beschikt God *een worm*, die de boom aanvreet zodat die verdort. Dat was niet toeval en grote pech voor Jona, nee, het was een daad van God. En alsof de verdorde boom niet erg genoeg was beschikte God ook nog een verzengende *oostenwind*. Alweer geen toeval, maar door God gestuurd. Hier zien we God handelen om aan zijn knecht duidelijk te maken wat zijn liefde en geduld inhoudt.

Deze tegenslagen zijn zo erg voor Jona, dat hij voor de tweede keer aan God vraagt om te mogen sterven. En weer klinkt die vraag van God: *Jona, ben je terecht zo boos?* Ja, zegt Jona, ik ben terecht boos, alles zit tegen. Ik zit hier in dat kleine beetje schaduw van mijn hutje te wachten tot U gaat doen wat U gezegd hebt, en het hele feest gaat niet door. Door de boom had ik wat meer schaduw, maar na een dag is die al weer dood, weg schaduw. Ik krijg hier zowat een zonnesteek en dan ook nog die gloeiende oostenwind... Laat mij maar sterven, het leven heeft voor mij niets aangenaams meer.

Maar dan die prachtige en ontroerende woorden van God, waarom Hij doet zoals Hij hier beschikt heeft. *“Jij wilde de wonderboom sparen, waarvoor jij geen moeite hebt gedaan en die jij niet hebt doen groeien, die in een nacht is ontstaan en in een nacht is vergaan. Zou Ik dan Nineve niet sparen, de grote stad, waarin meer dan honderdtwintigduizend mensen zijn, die het onderscheid niet kennen tussen hun rechterhand en hun linkerhand, en ook nog veel vee?”* Hier ontdekken we iets van Gods hart! Jona maakte zich vooral druk over de schaduw van de boom. Een boom waar Jona zelf niets voor gedaan had, die vanzelf groeide en helaas ook vanzelf weer doodging. Wat voor band had Jona met die boom? Had hij lang geleden een zaadje geplant? Had hij liefdevol het plantje verzorgd tot het groot gegroeid was? Had hij het regelmatig water gegeven en bemest? Nee, niets van dat alles. En toch was Jona zo op die boom gesteld. De boom op zich had voor Jona geen echte waarde, die kwam er gewoon, Jona ging het vooral om het profijt dat hij ervan had, om de schaduw waarin hij zo lekker kon zitten toekijken en afwachten. Maar ondertussen is God met veel belangrijker zaken bezig dan met de schaduw van een boom. God gaat het om die grote stad, vol met mensen en dieren die door Hem en voor Hem geschapen zijn. Daar heeft God de Schepper wel degelijk een band mee! Honderdtwintigduizend mensen waaraan God gehecht is, die het onderscheid niet kennen tussen hun rechterhand en hun linkerhand. Wellicht worden hiermee de kinderen bedoeld, dan zou de stad op een inwonersaantal van zo'n 600.000 mensen kunnen worden geschat. En God maakte zich druk om al dat vee! Wanneer God de stad zou omkeren, zou al dat onschuldige vee omkomen, en ook dat waren geliefde schepselen van God.

Wat kunnen mensen zich druk maken om kleinigheidjes als de schaduw van een boom, terwijl God bezig is met veel belangrijker zaken: de redding van deze wereld! En wat triest is het dan als Gods eigen knechten daar niets van begrijpen en zich inderdaad druk maken om iets wat eigenlijk maar een schaduw is...

Waar zijn wij, christenen in de genadetijd, mee bezig? Raakt het ons nog, als we zo horen over Gods liefde voor de wereld? Zijn we er nog echt door ontroerd, dat er zoveel mensen zijn die niet eens weten dat ze op weg zijn naar de omkering van de aarde? Krijgen we nog tranen in de ogen, wanneer we bedenken dat er miljoenen kinderen zijn, die het onderscheid tussen hun rechterhand en hun linkerhand niet kennen, maar die ook de liefde van God niet kennen? Gaan de dingen van Gods vaderhart ons ook aan het hart?

Of zitten we ook liever in de schaduw van ons mooie huisje af te wachten tot God komt met zijn wraak over al het kwaad dat in de wereld gebeurt? Maken we ons meer druk om ons eigen leven: onze auto, ons pensioen, onze carrière, onze vakantiebestemming, onze gezondheid? Allemaal belangrijke zaken natuurlijk. Maar wat gebeurt er met je, wanneer God problemen beschikt? Zijn het dan zaken die je kunt missen? Of zijn ze net zo belangrijk geworden als de schaduw van de wonderboom voor Jona dat was? Word je dan ook vertoornd op God: alles zit tegen, dan ben ik misschien wel liever dood?

Wat is het goed om de les van Jona te leren en te onthouden. Terwijl wij ons bezighouden met allerlei zaken die als een schaduw kunnen verdwijnen is God bezig zijn licht te verspreiden, zijn liefde en geduld te tonen, want *Hij wil niet dat sommigen verloren gaan, maar dat allen behouden worden* (2Petr.3:9). En bij het verspreiden van die boodschap wil God mensen inschakelen, profeten die niet in de schaduw blijven zitten, maar die anderen oproepen om uit de schaduw en vaak zelfs de duisternis te komen om te genieten van het oogverblindende licht van Gods genade en liefde. In drie uur dikke

duisternis heeft God de wereld bewezen dat zijn liefde en genade Hem alles heeft gekost, zelfs het bloed en het leven van zijn eigen geliefde Zoon, Jezus Christus. Zover gaat Hij om de wereld te redden.

Dat is een boodschap die we nog steeds verder mogen brengen, daar hebben we moderne profeten, zendelingen en evangelisten voor nodig. Daar kunnen wij allemaal mee aan de slag. Ook voor jezelf. Want nu we uit de duisternis in het licht zijn gekomen, moeten we ons ook niet meer met pietluttige dingen als de schaduw bezighouden: we leven nu in het licht. In één van zijn brieven zegt Paulus: *“Nu u met Christus bent opgestaan uit de dood, moet u zich bezighouden met hemelse zaken.”* (Col.3:1,2)

Wat dat inhoudt legt hij ondubbelzinnig uit: *“Maak een einde aan ontucht, onzedelijkheid, hartstocht, slechte verlangens en hebzucht. Weg met woede, wrok en boosaardigheid, gevloek, schandelijke taal en gelieg. Maar bekleed je met genegenheid, medeleven, eenvoud en geduld. Verdraag elkaar en vergeef elkaar. En de kroon op dat alles is de liefde.”* Bezig zijn met hemelse zaken houdt dus in dat je het Ninevietische leven van slechtheid aflegt, je bekeert en wordt zoals de Schepper met zijn liefde, genegenheid en geduld! Zo kunnen we een beeld zijn van de liefdevolle Schepper, die onze Vader wil zijn. Dan kunnen ongelovigen zich een beeld vormen van die liefdevolle Schepper, die ook hun Vader wil zijn.

Zo spreekt Paulus ook in de brief aan Titus *“Want de genade Gods is verschenen, heilbrengend voor alle mensen...”* En daar houden veel mensen op met lezen. Maar de tekst gaat verder! *“...om ons op te voeden, zodat wij, de goddeloosheid en wereldse begeerten verzakende, bezadigd, rechtvaardig en godvruchtig in deze wereld leven, verwachtende de zalige hoop en de verschijning der heerlijkheid van onze grote God en Heiland, Christus Jezus, die Zich voor ons heeft gegeven om ons vrij te maken van alle ongerechtigheid, en voor Zich te reinigen een eigen volk, volijverig in goede werken.”* (Tit.2:11-14)

Wat gaan we doen, genieten van de schaduw? Of gaan we ons druk maken om de hemelse zaken, die er werkelijk toe doen? Dan is er genoeg te doen. Er zijn nog zoveel mensen die we de genade van God mogen vertellen! Er is nog zoveel te veranderen aan het leven van de gelovigen! Wat doen we, genieten in de schaduw en afwachten, of laten we het licht van Gods geduld met de Schepping verder schijnen in een donkere wereld? Kies voor het laatste, want dat is een hemelse zaak, die echt belangrijk is. Jezus leert het ons zelf: *“Gij zijt het licht der wereld. Een stad, die op een berg ligt, kan niet verborgen blijven. Ook steekt men geen lamp aan en zet haar onder de korenmaat, maar op de standaard, en zij schijnt voor allen, die in het huis zijn. Laat zo uw licht schijnen voor de mensen, opdat zij uw goede werken zien en uw Vader, die in de hemelen is, verheerlijken.”* (Mat.5:14-16)

Het gaat om Gods genade, heilbrengend voor alle mensen. En als we rein en heilig proberen te leven, volijverig in goede werken, dan mogen iets geweldigs verwachten: de verschijning van onze grote God en Heiland, Christus Jezus!

Amen

Zie over Jona ook 2 Kon. 14:23-27

Zie over Gods wil om zondaars te redden ook Ezech. 33:11, Joël 2:13 en 1 Tim. 2:4

Zie over leven in het licht ook Ef. 5:8, Joh. 12:46